

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ

М.М. Ковтонюк, С.М. Бак

Постановка проблеми. Приєднання до Болонського процесу стало логічним наслідком гострих економічних та соціальних перетворень, що супроводжують становлення України. Саме освіта та її принципи вимагають постійної пильної уваги, адже вони є рушійними силами прогресивного поступу та процвітання держави.

Одним із основних завдань навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ) є “навчити студента вчитись”, здобувати знання самостійно або з невеликою вказівкою, допомогою. Тому у навчанні дуже велику увагу важливо звернути на самостійну роботу студентів (СРС), стосовно якої у рекомендаціях МО України [2] й наголошується, що „особливої уваги необхідно приділити методичному забезпеченню організації самостійної роботи та виконанню індивідуальних завдань”, та й, до речі, в зарубіжних країнах на СРС відводиться значна частина часу. Сьогодні нам важко в повній мірі втілити у життя досвід країн, засновниць Болонського процесу, однак необхідно змінювати структуру навчальних планів, співвідношення між аудиторною та самостійною роботою.

Аналіз останніх досліджень. Питанням самостійної роботи у ВНЗ в останній час приділена значна низка праць дослідників [1; 3; 4; 7-9], у яких розглядається актуальність самостійної діяльності студентів у сучасних умовах навчання, наукові підходи до СРС, аналізуються різні поняття самостійної роботи у ВНЗ [7], пропонується класифікація типів самостійної роботи (СР за зразком, репродуктивна СР, СР варіативного типу, творча СР), організація СР студентів заочної форми навчання [8], СР як дидактична проблема [3] тощо.

Мета статті: проаналізувати проблему СРС в умовах кредитно-модульної системи навчання та запропонувати можливі оптимальні підходи до її реалізації при викладанні математичного аналізу у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Самостійна робота – це діяльність, спрямована на особистісне і професійне становлення, в основі якої лежить усвідомлена орієнтація суб'єкта на самостійне здобування знань, розвиток індивідуальних здібностей і стійке мотиваційно-вольове прагнення до самоорганізації, самонавчання, самовиховання, саморозвитку [4]. В самостійній навчальній діяльності студента можна виділити складові, які притаманні будь-якій діяльності: аналіз → цілепокладання → планування → організація → реалізація.

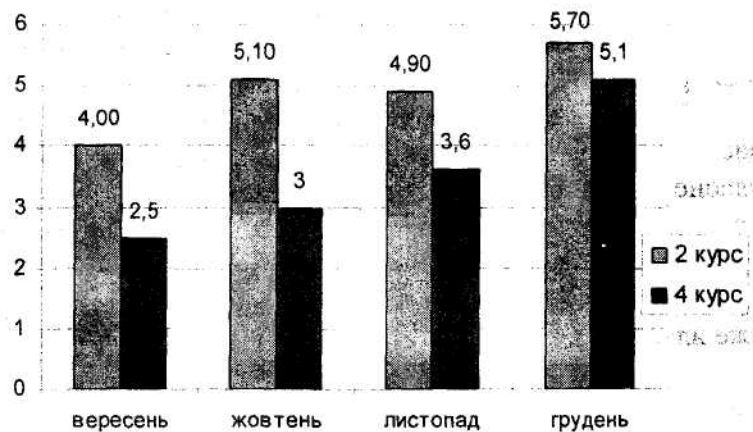

Рис. 1. Розподіл годин на самостійну підготовку студентів

Системний підхід як загальнонауковий принцип дозволяє структурувати СРС, зокрема, розглядати управління такою діяльністю адміністративними органами ВНЗ, викладачем, а також безпосередньо студентом.

Однією з важливих складових управління СРС є її **планування**. План охоплює всі види навчальної діяльності студента, визначає обсяг, зміст і час проведення всіх видів самостійної роботи. На нашу думку, важливо, щоб при створенні навчального плану одночасно розроблялись і навчальні програми, а також зміст і обсяг СР з кожної дисципліни. Такий процес має корегуватися відповідними адміністративними підрозділами ВНЗ (деканатами,

інститутами тощо). Ще в 1978 році відомий український педагог І. І. Кобиляцький зазначав, що в семестрі самостійна робота розподілена нерівномірно, і у вересні студенти витрачають в середньому 2 години на день на СР, у жовтні – 3 години, листопаді – 4-5 годин і в грудні – 5-6 годин. Отже, пік самостійної роботи припадає на кінець семестру, грудень [5]. Дослідження, проведені нами на 4-му курсі спеціальності „Математика” (106 студентів), підтвердили характер розподілу часу на СРС протягом семестру в традиційній системі навчання (рис. 1).

Однак у сучасних умовах навчання важливо дотримуватися більш-менш рівномірного розподілу часу на СР. Студент має готуватись до занять не стрибками, а плановірно й рівномірно, без перевантажень в окремі періоди. Забезпечення цього є перевагою саме кредитно-модульної системи навчання над традиційною, коли весь матеріал навчальної дисципліни розбито на модулі і студент має змогу, освоївши невелику частину матеріалу, успішно скласти модуль. Студенти 2-го курсу спеціальності „Математика” навчаються за кредитно-модульною системою, і, за підсумками опитування (106 студентів), можна констатувати, що весь обсяг самостійної роботи (підготовка до колоквиумів, самостійних і контрольних робіт, індивідуальних завдань) розподілений порівняно з 4-м курсом рівномірніше протягом усіх місяців семестру (рис. 1). Отже, управління самостійною навчальною діяльністю студента має бути цілеспрямованим процесом педагогічної взаємодії двох сторін: тих, хто навчає (деканат, кафедри, викладачі), і тих, хто навчається (студенти). Ефективне поєднання всіх складових даного процесу є однією з умов досягнення максимального результату в СРС.

Праця студента є специфічною, вона вимагає значного бюджету часу для всіх видів занять і самостійної роботи. Дослідники [5, с.141] вважають, що робочий час студента (аудиторний і позааудиторний) складає 56,75 годин на тиждень, або 9,5 годин на день при шестиденному робочому тижні і 11,35 годин на день при п'ятиденному. На позааудиторні домашні роботи студент витрачає 27, 92 години або приблизно 4,6 годин на день (дослідження 1978 року). Наводиться приблизна норма для обов'язкових домашніх завдань: з суспільних дисциплін – 1 година, тобто 1:1, з загальнонаукових дисциплін – 1 година, або

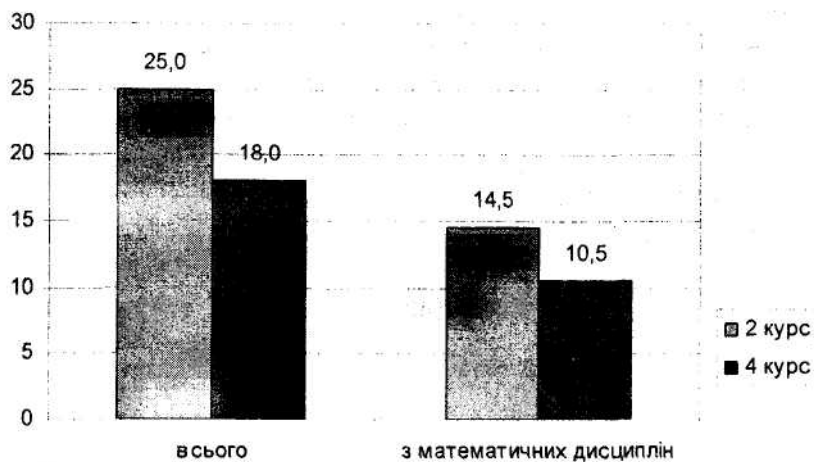

Рис. 2. Кількість витрачених годин в тиждень на самостійну підготовку

1:2, зі спеціальних наук – 2 години, або 2:3. У наш час переходу від традиційної системи навчання до кредитно-модульної аналогічні дослідження або проводяться недостатньо, або результати таких досліджень дуже повільно впроваджуються в навчальний процес. Проаналізувавши навчальний план спеціальності „Педагогіка і методика середньої освіти. Математика” освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр”, бачимо, що в третьому семестрі співвідношення між дисциплінами гуманітарної і соціально-економічної підготовки, природничо-математичної підготовки і психолого-педагогічних дисциплін дорівнює 2:7:1, а співвідношення між аудиторною і самостійною роботою складає 1:1 (50%:50%). Якщо вважати, що студент витрачає щоденно 5 годин на самопідготовку, то в годинах останнє співвідношення виглядає так: 1 год : 3,5 год : 0,5 год.

Результати проведених нами досліджень затрат часу на СР студентами 2-го і 4-го курсів (всього 212 студентів) показані на рисунку 2. Як бачимо, за тиждень студент 2-го курсу витрачає близько 25 годин на самостійну роботу, що складає щодня в середньому 5 годин. Ці результати не набагато відрізняються від досліджень, проведених в 1978 році [5]. Тому можна констатувати, що студенти, як і раніше, багато часу приділяють самостійній роботі. На дисципліні природничо-математичної підготовки витрачається в середньому 14,5 годин, що складає 58% від всього обсягу. Отже, студент-математик витрачає дещо менше часу від запланованого (70%) на самопідготовку природничо-математичних дисциплін, ніж, наприклад, на дисципліни гуманітарного, соціально-економічного, а також психолого-педагогічного циклу.

Одну з причин такої невідповідності ми вбачаємо в тому, що нині кожна кафедра, кожний викладач планують студентам довільний обсяг домашніх завдань, який не узгоджують із плануванням СР на інших кафедрах. Це приводить до того, що окремі кафедри, маючи благородні наміри, доводять обсяг завдань до такого рівня, що позбавляють студентів можливості раціонально розподілити час для підготовки з інших дисциплін. На нашу думку, корегуванням СРС мають зайнятися, в першу чергу, деканати. Досвід такої роботи є. Наприклад, Московський фізико-технічний інститут (МФТІ) протягом десятків років на початку семестру видає навчально-методичний посібник, в якому з кожної дисципліни вказується навчальна програма, завдання для самостійної роботи і література. Студент відразу бачить увесь об'єм самостійної роботи з кожної дисципліни. Саме тому він має змогу раціонально розподілити час для самопідготовки.

Проаналізувавши вимоги до сучасного процесу навчання, ми вважаємо, що одним із засобів покращення самостійної роботи студента є створення „Робочого зошита студента”, огляд структури та особливостей якого пропонуємо нижче.

На першій сторінці такого „Зошита” міститься загальна інформація про дисципліну „Математичний аналіз” а також перелік тем, які будуть вивчатися протягом семестру. Робочий план студента складений на основі навчальної програми з математичного аналізу, затвердженої Вченою радою ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Робоча програма складається з 17 змістових модулів. Інформація про кожний кредитний модуль оформлена у вигляді таблиць, які вказують розподіл рейтингових балів за видами діяльності, а також за кредитними модулями. У них вказано максимальну кількість балів, яку студент може отримати за кожний вид роботи окремо, а також за самостійну, підсумкову контрольну роботу, колоквиум. На нашу думку, для кожного семестру згідно з навчальним планом необхідно створити окремий „Робочий зошит студента”.

За два роки експериментальних досліджень ми переконалися, що такий зміст та обсяг інформації дає змогу студентів прогнозувати реальну картину можливої чи дійсної успішності, стимулює до відвідування лекцій та практичних занять (адже робота на них автоматично присвоює певну кількість балів), а також допомагає у самоконтролі своєї навчальної діяльності.

До кожного практичного заняття нами підібрано достатню кількість практичних завдань, які допоможуть і студенту, і викладачеві під час проведення практичного заняття та організації самостійної роботи. Студент бачить загальний обсяг вимог, знає, яку інформацію і в якому об'ємі він має досягнути на лекції, практичному занятті і самостійно, що дозволяє йому раціонально спланувати свій робочий час.

У кожному модулі містяться самостійні і контрольна роботи, які складаються з 30 варіантів кожного із завдань. Це дає змогу студенту ознайомитися з контрольними завданнями задовго до контрольної роботи, добре підготуватись до неї, полегшить організацію контролю знань викладачам та дозволить уникнути такого явища, як користування чужими результатами праці. Структура та форма зошита зручні як для студента, так і для викладача.

На наше переконання, використання такого „Зошита” підвищить мотиваційну складову навчальної діяльності студента, оскільки інакше він не усвідомлює, скільки часу відведено на вивчення дисципліни, яку користь дасть її вивчення на поточний час, що його чекає у

найближчому та віддаленому майбутньому. Враховуючи складність адаптаційного періоду для студентів першого курсу, це взагалі набуває неабиякого значення, оскільки при вивченні математики у школі вони повністю були забезпечені підручниками, інколи навіть зошитами з друкованою основою, у відповідності з якими вивчалися всі теми: спочатку короткий теоретичний матеріал, а потім (з тієї ж книги) – розв'язування практичних завдань. На першому курсі інституту студент починає вивчати дисципліну, лише віддалено схожу на шкільну, причому викладається вона за іншими методами: на порядок складніший новий матеріал подається великими порціями, потрібно встигати все осягнути і записати. Не дивно, що це викликає опір до вивчення нового матеріалу. Студенти переважно мотивують це незрозумілістю, великим об'ємом інформації та багатьма іншими несправжніми причинами. Тому допомога студенту засобами у вигляді „Робочого зошита” не просто полегшує його СР, а й суттєво впливає на формування мотиваційної сфери.

Основний стимул для самостійної роботи створюється на лекціях, але не просто заклик до роботи, а змістом лекції і постановкою проблем на ній. Загальновідомо, що коли викладач ставить проблему, то це активізує мислення студентів, спонукає їх до читання підручників, додаткової літератури. Без такої роботи неможливе усвідомлене сприймання наступних лекцій. Така побудова лекції, у якій залишаються „відчиненими двері” для розширення і поглиблення знань, створює привабливу перспективу руху вперед, викликає необхідність працювати [5]. Студент має відчувати, що на лекції він почує те, чого не знайде в підручниках, що, слухаючи лекцію, він затратить менше часу на пошуки та оволодіння матеріалом, ніж при самостійному безсистемному читанні підручників.

Також позитивним моментом вважаємо активну діяльність викладача, спрямовану на розвиток мислення та розумових здібностей студентів, адже матеріал студент може частково забути, а вміння мислити назавжди залишиться.

Багато з операцій мислення нами використовується при вивченні математичного аналізу. Наприклад, при підготовці до лекції „Диференційовність функції багатьох змінних”, метою якої є усвідомлення того, що диференційовність функцій двох і багатьох змінних будується за зразком диференційовності функції однієї змінної, студентам попередньо пропонується домашня самостійна робота. Студент повинен вертикальною лінією розділити лист паперу навпіл і в правій колонці відобразити (за певною схемою) відомі йому факти диференціального числення функції однієї змінної: перше і друге означення диференційовної функції, диференціал функції, геометричний зміст похідної і диференціала. Таким чином реалізується важливий початковий етап – актуалізація опорних знань.

Сама ж лекція починається з заповнення лівої колонки постановкою проблеми для функції двох змінних, суть якої зводиться до того, що точка M на площині може наблизитися до точки M_0 безліччю різних шляхів (на відміну від функції однієї змінної). Тому ми спочатку виділяємо два шляхи: один паралельний осі абсцис, другий – осі ординат. Це дає нам змогу означити так звані частинні похідні. Після цього в лівій колонці цілком природно з'являються означення частинних похідних, частинних диференціалів, диференційовної функції двох змінних, повного диференціала та їх геометричного змісту. Одержані результати студентам пропонується самостійно узагальнити й на випадок функції багатьох змінних. У наведеному фрагменті лекції викладач активізує такі мислительні операції, як порівняння, виділення головного, пошук, аналогію, систематизацію, узагальнення тощо.

Важливо, щоб студенти усвідомлено конспектували лекцію. На цьому наголошував і великий математик Л. Кудрявцев: „...студент у разі необхідності повинен мати можливість повернутися до пояснень лектора, а надіятися лише на свою пам'ять – нерозумно... Потрібно, щоб студенти і зрозуміли лектора, і записали те, що він їм розказав” [6, с. 30].

Для допомоги студентам у самостійному опрацюванні теоретичного матеріалу ми пропонуємо навчальний посібник для кожного семестру „Лекції з математичного аналізу”. Його написано на основі багаторічного досвіду роботи одного з авторів на математичних спеціальностях ВДПУ імені

Михайла Коцюбинського. Ми намагались, щоб виклад матеріалу у формі лекцій був доступний широкому загалу студентів – майбутнім учителям математики. Разом з тим у посібнику враховано сучасні тенденції розвитку математики, використано елементи сучасної математичної символіки. Найбільш складні доведення розбито на певні змістові частини, які ілюструються схемами, графіками, прикладами тощо. Завдяки системі різноманітних виділень (як шрифтових, так і графічних) посібником зручно користуватись і як довідником.

В умовах переходу до кредитно-модульної системи і традиційної оплати праці викладачів колоквиуми, зазвичай, проводяться у письмовій формі. На нашу думку, специфіка педагогічного ВНЗ навіть зобов'язує проводити колоквиуми з математичних дисциплін і професійної підготовки у формі усної співбесіди. Письмове проведення колоквиумів у педагогічному ВНЗ, на нашу думку, є лише формою репродуктивного відтворення прочитаного матеріалу на лекції. Перед викладачем, однак, ставиться завдання – встановити ступінь засвоєння студентами сприйнятого навчального матеріалу, дати рекомендації кожному студентові в його подальшій роботі над вивченням дисципліни. Деякі з студентів нашого університету, які з тих чи інших причин продовжують навчання в ВНЗ Європи і США, як одну з переваг вітчизняної системи освіти відзначають саме можливість активного спілкування з викладачем, що дозволяє швидше окреслити коло навчально-пізнавальних уподобань студента. Викладач не лише оцінює рівень знань, але й визначає глибину мислення, ступінь розуміння матеріалу студентом, виявляє шляхи, якими студент іде до знань, дає конкретні рекомендації. Такий підхід до контролю й оцінки знань є ефективним методом педагогічного керівництва розвитком студента. Ми повинні зберегти традиції вітчизняної вищої школи принаймні в одному з таких напрямків. Адже не все традиційне є поганим, і його не потрібно відкидати.

В умовах поєднання кредитно-модульної системи, нових підходів до підготовки студентів і традиційної схеми навчання ще зберігаються заліки і екзамени. Проводити їх за старою методикою немає сенсу, оскільки в кожному модулі студент проходить співбесіду (колоквиум) з теоретичних питань курсу. Тому варто поєднати СРС на всіх етапах вивчення природничо-математичних дисциплін, наприклад, за схемою: лекція → література → задача → колоквиум → проект.

Саме на початку семестру кожному студентові можна запропонувати підготувати проект, в якому є задачі теоретичного змісту, прикладного характеру, а також задачі обчислювального характеру з комп'ютерною підтримкою. На екзамені студент захищає свій проект. Такий підхід до проведення екзамену стимулює внутрішні мотиви навчання студента, розвиває його творчі і пізнавальні інтереси до вивчення даної дисципліни.

Звичайно, керівництво СРС в такому напрямку можливе у випадку створення у ВНЗ педагогічного середовища, складовими якого є: творчий підхід викладачів до своєї справи, орієнтація на високу якість та ефективність навчання, активна позиція студента у навчально-виховному процесі тощо.

Кредитно-модульна система навчання вимагає також зменшення навчального навантаження викладачів. Адже функція викладача в цих умовах якісно змінюється: від лектора і контролера на екзамені викладач має стати ідейним натхненником і організатором навчального процесу і СРС.

Проблема мотивації має дуже глибокі корені, оскільки причини, які спонукають одного студента досягти глибини поставленої проблеми, а іншого не перейняти нею навіть поверхово цікавили педагогів та психологів здавна. На сьогодні питання мотивації як навчальної, так і будь-якої діяльності взагалі є широко розробленим, встановлено внутрішні та зовнішні зв'язки між різними видами мотивації, запропоновано багато вдалих класифікацій типів та видів мотивації. Нас цікавить питання мотивації саме навчальної діяльності у ВНЗ на початковому її етапі, оскільки в цей період формуються особистісні характеристики майбутнього фахівця, його ставлення до трудової та соціальної діяльності.

Отже, метою впливу на мотиваційну сферу студента є зміна її структури, збільшення частки внутрішніх мотивів щодо зовнішніх. Необхідно, щоб самостійна робота, яку повинен

виконувати студент, не була для нього обтяжливою, але це не означає, що вона не повинна бути складною. Пізнання – тяжка і наполеглива праця. Але завдання мають бути посильними, дозованими, з чіткою структурою вимог та оцінки досягнень, нарешті, цікавими і не занадто об'ємними. Потрібно враховувати також особливості фізичного та психічного розвитку періоду, який припадає на перший-другий курси навчання, і, зокрема, особливості адаптаційного періоду студента у вищому навчальному закладі.

Для того щоб з'ясувати, які групи мотивів превалюють, нами проведено анкетування серед студентів (106) другого (експериментальні групи) та четвертого (106) курсів спеціальності „Математика”. Зауважимо, що четвертий курс навчається за традиційною системою навчання, тоді як другий курс – за кредитно-модульною. Результати анкетування свідчать, що у студентів другого курсу значно вищі показники (за 10-бальною шкалою) всіх груп мотивів, зокрема, істотно вищі показники таких мотивів, як пізнавальні та професійні (рис. 3).

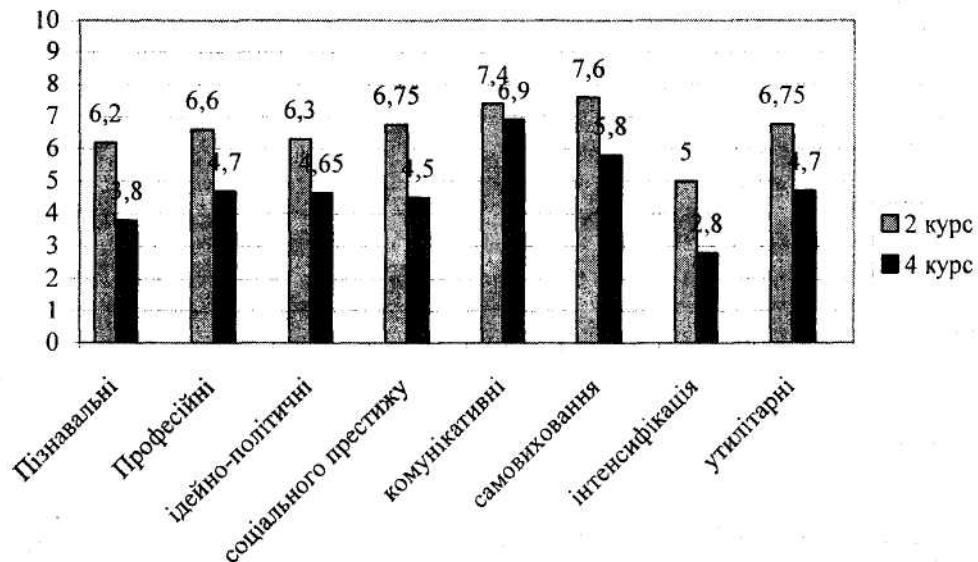

Рис. 3. Мотиви навчальної діяльності студентів

Також слід зауважити, що й рівень самоосвітніх навичок у другокурсників та четвертокурсників значно відрізняється. Результати проведеного нами анкетування „Чи вмiєте ви вчитися” [1] серед обох вищезгаданих курсів свідчать, що студенти обох курсів рідко тренують пам'ять, не дуже люблять розв'язувати нестандартні задачі, не встигають виконувати домашні завдання. Студенти 4-го курсу не вмiють організувати робоче місце, не завжди уважні на заняттях, не завжди планують свої заняття. У студентів 2-го курсу всі показники виявилися вищими. Підбиваючи підсумки цієї анкети, ми виявили, що високого рівня (90-100%) самоосвітніх навичок у студентів 2-го курсу, на жаль, дуже мало (2,5%). Достатній рівень в 2-го курсу у 42,5% студентів, тоді як у 4-го курсу – 26,3% (рис. 4).

Рис. 4. Рівень самоосвітніх навичок студентів

Результати цих анкетувань можна пояснити тим, що кредитно-модульна система навчання більше сприяє розвитку самовиховання, ніж традиційна система навчання.

Висновки. Для забезпечення якості СР необхідно створити певні умови:

- 1) ефективність управління СРС, яка полягає в координації діяльності адміністративних підрозділів ВНЗ, викладачів і студентів;
- 2) створення відповідних дидактичних засобів СРС в умовах кредитно-модульного навчання;
- 3) зменшення навчального навантаження викладачів і залучення їх до створення нових ефективних технологій навчання, як це і передбачено Болонською угодою;
- 4) розвиток внутрішніх мотивів студента, зокрема, пізнавальних і професійних.

Література:

1. Бухлова Н.В. Організація самостійної діяльності учнів. – Харків: Видавнича група „Основа”, 2003.
2. Вища освіта України і Болонський процес. Навчальний посібник. /За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль, «Навчальна книга-Богдан». – 2004. – С. 265 – 305.
3. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів // Рідна школа. – 2006. – №5. – С.68-70.
4. Ерошина Н.А. Самостоятельная учебная деятельность студентов педвуза // Педагогическое образование и наука. – 2005. – №5. – С. 59-63.
5. Кобыляцкий И.И. Основы педагогики высшей школы. – К.: Вища школа, 1978. – 287 с.
6. Кудрявцев Л.Д. Современная математика и ее преподавание. – М.:Наука, 1985. – 176 с.
7. Луценко В.С. Формування педагогічного середовища, сприятливого для самостійної діяльності студентів // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Зб.наук. праць. – Х.: ОВС, 2002. – Вип.17. – С.21-27.
8. Ляпунова В. Організація самостійної роботи студентів заочної форми навчання // Рідна школа. – 2006. – С.26-27.
9. Моторіна В.Г. Організація самостійної роботи студентів з методики викладання математики: Навчальний посібник для студентів фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів.– Х.: ХДПІ, 1992.–135с.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

О.В. Шестоपालюк, М.Ю. Кадемія

Постановка проблеми. Сучасна система освіти України перебуває в стані модернізації та потребує нових підходів до організації і здійснення навчального процесу.

Входження України в ЄС, а відповідно приєднання та реалізація Болонської декларації висунули перед вищими навчальними закладами (ВНЗ) проблему підготовки компетентного педагога з високим рівнем загальної та професійної культури, фундаментальними знаннями в області методології, педагогіки, системним баченням педагогічних проблем в освіті, спрямованих на вдосконалення та формування в майбутніх вчителів власного стилю творчої педагогічної діяльності, тобто досягнення високого професіоналізму.

Педагогічний професіоналізм пов'язаний, перш за все, з високим рівнем самореалізації індивідуальних особливостей учителя і здібністю до індивідуального стилю діяльності. Цей стиль починає формуватися в процесі навчання у ВНЗ і є системою індивідуально-своєрідних прийомів, що забезпечують успішність професійної діяльності в майбутньому. У вузівській підготовці фахівців ідея формування професійної компетенції майбутнього вчителя має стати основою. Шляхи формування професіоналізму можуть бути різними. Володіння необхідною сумою професійних знань, умінь і навичок, що визначають сформованість його педагогічної діяльності, педагогічного спілкування і особи вчителя як носія певних цінностей визначається як професійно-педагогічна компетентність – інтегральна професійно-особова характеристика педагога.

Аналіз попередніх досліджень. Слід зазначити, що понятійний апарат, який характеризує зміст компетентнісного підходу в освіті, трактується в залежності від співвідношення понять “компетенція” і “компетентність”. Різні вчені по-різному трактують

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія: Педагогіка і психологія

№ 24 • 2008 р.

ЗМІСТ

ПИТАННЯ ТЕОРІЇ

О.В. Акімова ТВОРЧИСТЬ ЯК ЯКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА МИСЛЕННЯ.....	9
А.І. Анцибор МЕДІАОСВІТА ЯК ЗАСІБ БОРОТЬБИ ЗА ЧИСТОТУ І СВОБОДУ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЦІ: ЗМІНА РОЛІ І ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ.....	14
Л.В. Барановська КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	18
І.Г. Герасимова ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ВІННИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	22
Н.А. Глузман ПРОФЕСІЙНА МАТЕМАТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: СИСТЕМНО-ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ.....	27
В.В. Єгорова ПРОБЛЕМИ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС.....	35
М.В. Лисий, А.М. Сільвейстр, Р.Б. Тичук ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСНОВНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ НОВИХ ЗНАНЬ.....	41
С.П. Томенчук КРЕАТИВНІ ЗДІБНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ.....	44

ДИДАКТИКА

М. Коляса – Гладікова ПІДГОТОВКА ТІЛА ЯК ВИКОНАВСЬКОГО АПАРАТУ В МОВІ ТА СПІВІ.....	48
М.М. Ковтонюк, С.М. Бак ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ.....	54
О.В. Шестопалюк, М.Ю. Кадемія ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	60
В.В. Маньгора МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВА» В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В КУРСАХ ІСТОРІЇ І ПРАВА.....	65
Т.М. Мішеніна РОБОТА НАД ПРИСВІЙНИМИ ПРИКМЕТНИКАМИ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕНСВИХ УМІНЬ УЧНІВ 6 КЛАСУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ.....	71
Ю.В. Овод ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ.....	77